

مشخصات سوره

سوره‌ی «هُمَزَه» در مکه بر پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله نازل شده و دارای ۹ آیه است. این سوره سی و یکمین سوره در ترتیب نزول (بعد از سوره‌ی «قیامت» و قبل از سوره‌ی «مُرسلات») و صد و چهارمین سوره در چینش کنونی قرآن است.

نام‌های این سوره عبارت‌اند از: «هُمَزَه» و «لُمَزَه» (بسیار بدگو و طعنه زن و عیب‌جو) که از آیه‌ی اول سوره گرفته شده‌اند.

فضیلت:

در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت شده که هر کس سوره‌ی هُمَزَه را بخواند، ده برابر تعداد کسانی که پیامبر صلی الله علیه و آله را ریشخند می‌کردند، به او نیکی و حسنه داده می‌شود. «۱»
معنای سوره، شامل تمام عیب‌جویان زراندوز در طول تاریخ می‌شود و همه‌ی آنان را نکوهش می‌کند.

در این آیات کسانی نکوهش شده‌اند که با غیبت، بدگویی، عیب‌جویی، ریشخند کردن، طعنه زنی و اشاره‌ی دست، چشم و ابرو، دیگران را تحت فشار روانی قرار می‌دهند.

هُمَزَه در اصل به معنای «فشار دادن» است «۱» و به غیبت‌کننده نیز گفته شده، چون با سخنان خود دیگران را تحت فشار قرار می‌دهد؛ و «لُمَزَه» به کسی «گویند که (با غیبت و طعنه‌زنی) در پی عیب‌جویی از دیگران است. «۲»
در حدیثی از پیامبر صلی الله علیه و آله روایت شده:

«خوارترین مردم کسی است که به دیگران توهین کند. «۱»

و در حدیث دیگری از آن حضرت روایت شده که به برخی اصحاب فرمود:

آیا شما را به بدترین مردم خبردهم؟ گفتند: آری ای فرستاده‌ی خدا.

حضرت فرمود: کسانی که بسیار سخن چین‌اند و در میان دوستان جدایی می‌افکنند «و از افراد پاك و بی‌گناه، عیب‌جویی می‌کنند. «۲»

شان نزول:

حکایت شده که برخی از سران مشرکان مکه (همچون ولید بن مُغیره)، پشت سر

پیامبر صلی الله علیه و آله بدگویی می‌کردند و پیش‌رو، به آن حضرت طعنه و ریشخند می‌زدند. این سوره درباره‌ی آنها نازل شد و اعمال آنان را نکوهش کرد.

«» ۱

متن تبیینی

شخص هماز و لماز عاشق مال و ثروت است و بر جمع کردن آن حریص است که پی در پی آن را می‌شمارد. انسان طبعا دنبال جاودانگی بوده و از نابودی و فنا متنفر است. این انسان چون فکر می‌کند مال و ثروت و دارایی هایش او را جاودانه می‌کند، تمام تلاشش را برای جمع‌آوری مال و ثروت زیاد انجام می‌دهد و در این راه از هیچ طعنه و تحقیری نسبت به دیگران نمی‌گذرد انقدر که این صفت تبدیل به عادت او شده و حتی هنگامی که بی‌نیاز شد نیز شروع به برتری جستن از دیگران و تحقیر مردم می‌کند. او در آینده‌های نه چندان دور در اتشی به نام حطمه پرتاب خواهد شد. اتش الهی که با عظمت است و خداوند آن را مقرر کرده این اتش با عظمت و هولناک اول بر درون او شراره زده و قلب او را که مرکز حب دنیا است نابود می‌کند